

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **JUDr. P. P.**, bývajúceho v Ž., zastúpeného JUDr. K. M. P., advokátkou so sídlom v Ž., proti žalovaným **1/ JUDr. J. Č.**, bývajúcemu v B. zastúpenému JUDr. D. K., advokátom v B., **2/ Slovenskej republike** zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, **3/ Ministerstvu spravodlivosti slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, **o ochranu osobnosti**, vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp.zn. 27 C 2/2001, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 5. októbra 2010 sp.zn. 5 Co 77/2009, 5 Co 78/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 5. októbra 2010 sp.zn. 5 Co 77/2009, 5 Co 78/2009 a rozsudok Okresného súdu Bratislava III z 27. júna 2008 č.k. 27 C 2/2001-209 vo výrokoch: 1/ ktorým bol žalovaný 1/ povinný zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy 300 000 Sk, 2/ ktorým bola žaloba o náhradu nemajetkovej ujmy 700 000 Sk zamietnutá, 3/ o náhrade trov prvostupňového konania 203 108 Sk medzi žalobcom a žalovaným 1/ a v spojení s dopĺňacím rozsudkom Okresného súdu Bratislava III zo 14. novembra 2008 č.k. 27 C 2/2001- 300 **z r u š u j e** a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súde Bratislava III na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobca sa podanou žalobou v znení jej zmien voči žalovaným domáhal ochrany osobnosti za vyjadrenie žalovaného 1/ k hodnote rodinného domu žalobcu (30 miliónov Sk) spochybňujúc legálnosť nadobudnutia príjmov z ktorých mal byť tento postavený v diskusnej relácii SITO uvedenej v televízii Markíza 24. januára 2000.

Okresný súd Bratislava III rozsudkom z 27. júna 2008 č.k. 27 C 2/2001-209 v spojení s doplnčacím rozsudkom zo 14. novembra 2008, č.k. 27 C 2/2001-300 uložil žalovanému 1/ povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy 300 000 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku; žalobu v časti nemajetkovej ujmy 700 000 Sk zamietol; žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť právnej zástupkyňi žalobcu náhradu trov konania 203 108 Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku; žalobu proti žalovanému 2/ a 3/ zamietol a žalovanému 2/ a 3/ nepriznal náhradu trov konania. Vychádzal z toho, že žalovaný 1/ v diskusnej relácii SITO uvádzanej televíziou Markíza 24. januára 2000 svojimi vyjadreniami neopodstatnene a nepodložene zasiahol intenzívne do žalobcových osobnostných práv, ktorému tak vzniklo právo na ochranu osobnosti podľa § 11 Občianskeho zákonníka i právo na zadosťučinenie vo forme nemajetkovej ujmy v zmysle § 13 ods. 2,3 Občianskeho zákonníka. Z rozsiahleho odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa nemožno ustáliť, akými ďalšími úvahami sa súd prvého stupňa spravoval v rámci hodnotenia vykonaných dôkazov. V odôvodnení rozsudku však citoval právnu vetu rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky z 31. mája 2007 sp. zn. 30 Cdo 1293/2007 (Ak neoprávnený zásah do osobnosti bol spôsobený niekým, kto bol použitý právnickou osobou /alebo inou fyzickou osobou/ k realizácii činnosti tejto právnickej osoby /alebo inej fyzickej osoby/, kedy určujúcou je existencia miestneho, časového a vecného vzťahu k plneniu činnosti takej osoby, potom v týchto prípadoch občianskoprávne sankcie podľa § 13 OZ postihujú samotnú právnickú /alebo inú fyzickú osobu/ v zmysle analógie § 420 ods. 2 OZ v spojení s § 853 OZ) a v bode 37 (str. 32) k otázke vecnej legitímácie žalovaného 1/ uviedol i toto: „Podľa názoru súdu, však v tomto prípade právne posudzovanie tzv. excesu, resp. vybočenia žalovaného 1/ z realizácie činnosti žalovaného 3/ nie je právne možné, a to z toho dôvodu, že pokiaľ uvoľnenie žalobcu z funkcie predsedu Okresného súdu Žilina bolo vo výlučnej, autonómnej, ničím a nikým neovplyvniteľnej právomoci žalovaného 1/ ako ministra spravodlivosti ako to vyplýva z citovaných ustanovení právnych predpisov, pričom výrazom vedených atribútov tejto právomoci je skutočnosť, že žalovaný 1/ tak mohol urobiť bez uvedenia dôvodu, resp. dôvodov, čo rovnako vyplýva z citovaných ustanovení právnych predpisov, tak týmto uvoľnením nerealizuje činnosť žalovaného 3/, ktorý v zmysle citovaných ustanovení právnych predpisov má ako subjekt svoju vlastnú činnosť, ale svoju vlastnú výlučnú činnosť danú mu zákonom, a preto pokiaľ žalovaný 1/ ako minister spravodlivosti následne divákovi „uvádzal dôvod“ pre toto uvoľnenie spôsobom analyzovaným v bodoch 1. až 34., tak bolo výlučne jeho vlastnou vecou, čo divákovi uvedie, a preto aj nesie on sám právnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do v žalobe uvedených osobnostných práv

žalobcu analyzovaný v bodoch 1. až 34.“ Žalobu voči žalovanému 2/ zamietol pre nedostatok vecnej (pasívnej) legitímácie. O náhrade trov konania medzi žalobcom a žalovaným 1/ rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p. a medzi žalobcom a žalovanými 2/ a 3/ podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobcu (proti dopĺňajúcemu rozsudku) a žalovaného 1/ (proti rozsudku v jeho vyhovujúcej časti) Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 5. októbra 2010 sp.zn. 5 Co 77/2009, 5 Co 78/2009 rozsudok súdu prvého stupňa v jeho vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu zamietol; rozsudok súdu prvého stupňa vo vzťahu k žalovanému 3/ potvrdil; žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 1/ náhradu trov konania 7 232,25 € do rúk právneho zástupcu žalovaného 1/ a žalovanému 3/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd prihliadajúc na ustanovenia § 13 ods. 1 zákona č. 81/1966 Zb. o periodickej tlači a o hromadných informačných prostriedkoch (účinného do 1. júna 2008), ustanovenia § 4 ods. 1 a § 13 zákona č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a o organizácii ústrednej štátnej správy, článku 26 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky dospel k záveru, že žalovaný 1/ nemá vecnú (pasívnu) legitímáciu v tomto spore a preto zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v žalobe vyhovujúcej časti tak, že žalobu voči nemu zamietol. Uviedol, že žalovaný 1/ výroky, ktorými mal zasiahnuť do práv žalobcu, predniesol v televíznej relácii ako minister spravodlivosti Slovenskej republiky (člen vlády - vrcholného orgánu výkonnej moci) o otázkach verejného záujmu. Vyjadroval sa z titulu svojej funkcie (ministra spravodlivosti) k udalostiam, ktoré spadali do pôsobnosti ministerstva, v rámci tejto tiež informoval verejnosť aj o skutočnostiach týkajúcich sa odvolania žalobcu z funkcie predsedu okresného súdu, na čo bol dotazovaný. Vo vzťahu k žalovanému 3/ odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v spojení s dopĺňacím rozsudkom podľa § 219 ods. 1 O.s.p. ako vecne správny, nakoľko sa stotožnil s jeho záverom o nedostatku vecnej (pasívnej) legitímácie žalovaného 3/, keď nositeľom povinnosti je v tomto prípade štát, ústredný orgán štátnej správy je spôsobilý ho zastupovať a konať v jeho mene. Odvolaniami zostal nedotknutý výrok rozsudku súdu prvého stupňa o zamietnutí žaloby voči žalovanému 2/ (štátu), ktorý nadobudol právoplatnosť. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca z dôvodu, že konanie pred odvolacím súdom trpí vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., t.j. účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom v tom, že odvolací súd nepostupoval

predvídateľne (t.j. v súlade s § 213 ods. 2 O.s.p.), jeho rozhodnutie je nepreskúmateľné a zároveň spočíva i na nesprávnom právnom posúdení veci. Odvolací súd vo svojom zmeňujúcom rozhodnutí (v zamietajúcej časti voči žalovanému 1/), rozdielne od súdu prvého stupňa, posúdil otázku vecnej pasívnej legitímácie v tom, že za výroky žalovaného 1/ zodpovedá Slovenská republika (žalovaná 2/). Pokiaľ bol odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní použité nebolo a je pre rozhodovanie významné, mal žalobcu vyzvať a umožniť mu, aby sa k jeho možnému použitiu vyjadril; keďže tak neurobil zaťažil konanie vadou v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Podľa názoru dovolateľa zo strohých dôvodov rozhodnutia nie je možné zistiť z akého dôvodu má za výroky, ktorými došlo k neoprávnenému zásahu do práv žalobcu ministrom spravodlivosti zodpovedať štát; neboli tak naplnené požiadavky riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia rozhodnutia v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p., zachovanie práv dovolateľa na spravodlivý proces podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (tiež Dohovor) a čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (tiež Ústavy). Dovolateľ zdôraznil, že právny názor súvisiaci s posúdením vecnej pasívnej legitímácie je zásadnou právnou otázkou, ktorá si vyžaduje precízne a nespochybniteľné odôvodnenie. Absencia jasného a zrozumiteľného odôvodnenia súdneho rozhodnutia vedie k jeho neúplnosti, nepresvedčivosti, nepreskúmateľnosti a k porušeniu práva na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru a čl. 46 Ústavy). Dovolateľ nepovažoval za správny právny záver odvolacieho súdu v otázke vecnej pasívnej legitímácie žalovaných. V žiadnom právnom predpise nie je náznak právomoci ministra spravodlivosti neoprávnene zasahovať do osobnostných práv iných fyzických osôb. V spornej diskusnej relácii žalovaný 1/ prezentoval len vlastné subjektívne názory, čiastočne nedbalo prevzaté z iných zdrojov a upravené svojimi úvahami a hodnotiacimi úsudkami bez primeraného skutkového základu a preto (podľa názoru dovolateľa) zodpovednosť nesie ich autor ako fyzická osoba, nie ministerstvo alebo štát. V inom prípade by náhrady za neoprávnený zásah niesli občania, pretože tieto by boli vyplácané z prostriedkov štátu. Dodal, že uplatnený nárok neopiera o nezákonné rozhodnutie, či nesprávny úradný potup orgánu verejnej moci, preto nie je právny dôvod, aby bol pasívne legitimovaný štát. Navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Žalovaný 1/ navrhol dovolanie žalobcu zamietnuť považujúc rozhodnutie odvolacieho súdu za vecne správne a žalovaného zaviazať na náhradu trov dovolacieho konania. Rozhodnutie odvolacieho súdu je dostatočne, jasne a výstižne odôvodnené, tak ako to

požaduje ustanovenie § 157 ods. 2 O.s.p., zrozumiteľne vysvetľuje, prečo zo strany žalovaného 1/ nedošlo k excesu a z akých dôvodov mu chýba vecná pasívna legitímácia. Za neopodstatnenú považoval aj námietku dovolateľa uvádzanú vo vzťahu k ustanoveniu § 213 ods. 2 O.s.p., v nej navyše absentuje označenie rozhodujúceho ustanovenia právneho predpisu, ku ktorému sa namieta nemožnosť vyjadrenia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Bez ohľadu na to, či odvolací súd rozhodol rozsudkom alebo uznesením, § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti jeho rozhodnutiu vtedy, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd, vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide o nedostatky v právomoci súdu, v spôsobilosti byť účastníkom konania, v riadnom zastúpení procesne nespôsobilého účastníka, zákonom predpísaného spôsobu začatia konania, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom).

Na vady konania vymenované v § 237 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadnúť ex officio, teda vždy, či už ich existenciu účastník namieta alebo nie (§ 242 ods. 1, veta druhá O.s.p.). Dovolací súd sa preto najskôr zaoberal skúmaním podmienok prípustnosti podaného dovolania podľa § 238 O.s.p. a zároveň zisťoval, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd podľa § 237 O.s.p., ktoré zakladajú tzv. zmätočnosť konania.

Pokiaľ odvolací súd rozhodol rozsudkom (čo je aj tento prípad), je dovolanie proti nemu prípustné, ak je napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.) alebo rozsudok, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého

stupňa, ak odvolací súd vo výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Dovolanie žalobcu smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu ako celku, keďže dovolateľ sa domáha jeho zrušenia v plnom rozsahu.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné, ak smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Prípustnosť dovolania proti takémuto zmeňujúcemu rozsudku je založená na rozdielnosti rozsudku odvolacieho súdu a rozsudku súdu prvého stupňa. O rozdielne rozsudky ide vtedy, ak okolnosti významné pre rozhodnutie veci posúdili oba súdy rozdielne, v dôsledku čoho odlišne určili alebo deklarovali práva a povinnosti účastníkov. Odlišnosťou sa pritom nemá na myslí rozdielne právne posúdenie veci, pokiaľ nemalo vplyv na obsah práv a povinností účastníkov, ale záver súdu odlišne konštitujúci alebo deklarujúci práva a povinnosti v právnom vzťahu účastníkov. Pre posúdenie, či ide o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, nie je významné formálne hľadisko (ako odvolací súd formálne rozhodol alebo ako formálne svoj výrok označil), ale obsahové hľadisko (vzájomný vzťah rozsudku odvolacieho súdu a rozsudku súdu prvého stupňa v tom zmysle, či práva a povinnosti účastníkov v danom právnom vzťahu posúdili odlišne). Významné nie je ani to, či výroky rozsudkov súdov oboch stupňov sú alebo nie sú odlišne naformulované – aj v tomto zmysle je rozhodujúce obsahové hľadisko. Pokiaľ odvolací súd posúdil práva a povinnosti účastníkov daného právneho vzťahu rovnako (zhodne), nejde o zmeňujúci rozsudok, ale o potvrdzujúci rozsudok.⁶

Rozsudkom súdu prvého stupňa v znení doplňujúceho rozsudku bol žalovaný 1/ zaviazaný na náhradu nemajetkovej ujmy 300 000 Sk a trov konania, v zostávajúcej časti nemajetkovej ujmy (700 000 Sk) bola žaloba voči žalovanému 1/ zamietnutá, súd prvého stupňa zamietol žalobu v celom rozsahu i voči žalovaným 2/ a 3/ a týmto nepriznal náhradu trov konania. Odvolací súd na odvolanie žalobcu i žalovaného 1/ zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v žalobe vyhovujúcej časti tak, že žalobu v časti nemajetkovej ujmy 300 000 Sk voči žalovanému 1/ zamietol a potvrdil žalobu zamietajúci výrok rozsudku súdu prvého vo vzťahu k žalovanému 3/, žalobcu vo vzťahu k žalovanému 1/ zaviazal na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania, žalovanému 3/ nepriznal náhradu trov odvolacieho

konania. Výrok rozsudku súdu prvého stupňa o zamietnutí žaloby voči žalovanému 2/ nebol odvolaním dotknutý. Odvolací súd vo vzťahu žalobcu a žalovaného 3/ posúdil práva a povinnosti účastníkov tohto právneho vzťahu rovnako ako súd prvého stupňa, preto nejde v tejto časti o zmeňujúci, ale o potvrdzujúci rozsudok. Pre uvedenú časť dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu nie sú splnené podmienky prípustnosti dovolania podľa § 238 ods.1 až 3 O.s.p., lebo dovolanie nesmeruje proti zmeňujúcemu rozsudku, odvolací súd sa neodchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu (ktorý v tejto veci doposiaľ nerozhodoval, a preto ani nevyslovil právny názor) a dovolanie síce smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého však odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu a nejedná sa o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil, neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

Vzhľadom na to by pre uvedenú časť rozhodnutia odvolacieho súdu prípustnosť dovolania žalobcu prichádzala do úvahy len, ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p.

Naproti tomu dovolanie žalobcu smerujúce proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa tak, že sa žaloba o náhradu nemajetkovej ujmy 300 000 Sk voči žalovanému 1/ zamietla, je prípustné podľa § 238 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je v dovolacom konaní oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, iba že by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Treba zdôrazniť, že dovolaním nebol dotknutý výrok rozsudku súdu prvého stupňa o zamietnutí žaloby voči žalovanému 2/, tohto výroku sa rozhodnutie odvolacieho súdu nedotýka.

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. v dovolaní namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodit'.

S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti, sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či postupom súdu nebola dovolateľovi odňatá možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizáciu tých procesných práv účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva.

Dovolateľ v dovolaní namietal, že konanie je postihnuté práve takouto vadou založenou na 1/ nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 157 ods. 2 O.s.p.) a jeho arbitrárnosti (svojevôle), čo súčasne zakladá porušenie práva na súdnu ochranu (čl. 46 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 dohovoru) a tiež 2/ nemožnosťou vyjadriť sa k použitému právnemu predpisu odvolacím súdom v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p.

1. Pokiaľ žalobca namieta nedostatky týkajúce sa odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, treba uviesť, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky totiž vyplýva, že tak základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v sebe zahŕňajú aj právo na rovnosť zbraní, kontradiktórnosť konania a odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/06); právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu.

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Obsah práva na spravodlivý súdny proces nespočíva len v tom, že osobám nemožno brániť v uplatnení práva alebo ich diskriminovať pri jeho uplatňovaní, obsahom tohto práva je i relevantné konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Ak je toto konanie v rozpore s procesnými zásadami, porušuje ústavnoprávne princípy (II. ÚS 85/06).

Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné sudy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu, ako vyplývajú z čl. 46 a nasl. Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Jedným z týchto princípov predstavujúcich súčasť práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru) a vylučujúcich ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 132 a § 157 ods. 1 O.s.p., m. m. I. ÚS 243/07), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O.s.p.) musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda, inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd pritom musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 O.s.p.; obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07,

III. ÚS 332/09). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993, séria A, č. 254-B, s. 49, § 30). Štruktúra práva na odôvodnenie je rámcovo upravená v §157 ods. 2 O.s.p. Táto norma sa uplatňuje aj v odvolacom konaní (§ 211 ods. 2 O.s.p.). Vo svojej ustálenej judikatúre ústavný súd zdôraznil, že odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (IV. ÚS 489/2011). Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového súdu, ako aj odvolacieho súdu a prípadne aj dovolacieho súdu), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/2009).

Za arbitrárny, resp. nie dostatočne zdôvodnený treba považovať rozsudok všeobecného súdu aj vtedy, keď popri jednoznačnom právnom závere dospeje bez akéhokoľvek vysvetlenia či zdôvodnenia aj k protichodnému právnomu záveru. Rovnako treba kvalifikovať aj situáciu, keď všeobecný súd svoj právny záver nezdôvodní zo všetkých zákonných hľadísk, ktoré v danej veci prichádzajú do úvahy (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 154/05 z 28. februára 2006).

Princíp dvojinstančnosti, ktorým sa riadi občiansko-súdne konanie vyjadruje vzájomnú nadväznosť i prepojenosť odvolacieho konania s konaním uskutočneným pred súdom prvého stupňa. Z uvedeného tiež plynie, že rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní musí predchádzať náležité konanie pred súdom prvého stupňa, až jeho naplnením sa vytvára priestor pre účinné uplatnenie (i prejednanie) opravných prostriedkov. Je tomu tak preto, že postup súdu (považujúc ho za konanie orgánu štátu) musí zodpovedať bez akejkoľvek výnimky zákonu – princípu právneho štátu proklamovanému v čl. 1 a čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky – konať len v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Dodržiavanie povinnosti odôvodniť súdne rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodovania súdov a vylúčiť ľubovôľu, lebo len náležite, t.j. zákonom vyžadovaným spôsobom odôvodnené rozhodnutie napĺňa "stanovený postup" - ústavné kritériá vyplývajúce preň z ústavy a dohovoru (porovnaj napr. I. ÚS 327/2010). Účelom

odvolacieho konania je náprava skutkových a právnych pochybení súdu prvého stupňa. K naplneniu tejto úlohy je potrebné najskôr zistiť ako súd prvého stupňa ustálil skutkový stav veci a ako ju právne posúdil, čo najspoľahlivejšie signalizuje (práve) odôvodnenie jeho rozhodnutia. Rozhodnutie a jeho odôvodnenie je základným a bezpodmienečným objektom prieskumnej činnosti vykonávanej nadriadeným súdom. Výsledky prieskumnej činnosti sú vždy reakciou na správnosť a opodstatnenosť dôvodov preskúmaného rozhodnutia vo svetle uplatnených odvolacích námietok. Vychádzajúc zo základného práva na prístup k súdnej ochrane je potrebné zdôrazniť, že nepreskúmateľnosť, či arbitrárnosť (t.j. zmätočnosť) súdneho rozhodnutia musí byť v opravnom konaní napravená, pretože bráni jeho vecnému preskúmaniu; konvalidácia tohto nedostatku (zmätočného rozhodnutia) neprichádza z logických dôvodov do úvahy.

Súdna prax aplikáciou ustanovenia § 157 ods. 2 O.s.p. vyprofilovala základnú štruktúru odôvodnenia súdneho rozhodnutia. V odôvodnení rozhodnutia je súd povinný uviesť: 1/ čoho sa žalobca žalobou domáha a z akých dôvodov, 2/ aké je stanovisko žalovaného k žalobe, 3/ aké relevantné dôkazy boli súdom vykonané a aké skutočnosti z nich súd zistil, 4/ aký skutkový stav bol súdom ustálený (zistený), 5/ čo bolo v konaní nesporné, čo sporné nebolo a vysvetlenie toho ako boli sporné skutočnosti dokazovaním ustálené 6/ akými úvahami sa súd pri hodnotení dôkazov riadil, 7/ prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy, 8/ aké právne normy na vec aplikoval, 9/ ako tieto normy vyložil, 10/ ako subsumoval zistený skutkový stav pod aplikovanú právnu normu, t.j. aké konkrétne subjektívne práva a povinnosti vyvodil pre účastníkov konania, 10/ aké právne závery vyplývajú zo zistených subjektívnych práv a povinností účastníkov konania vo vzťahu k žalobe uplatnenému návrhu (nároku). Potreba zachovania naznačenej štruktúry odôvodnenia súdnych rozhodnutí (jej formálnej stránky) dotvára obsahovú stránku odôvodnenia rozhodnutia reprezentovanú takými vlastnosťami, akými sú určitosť, zrozumiteľnosť a preskúmateľnosť.

Súd by nemal byť vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení nekoherentný, t.j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Tomu musí zodpovedať štruktúra i obsah odôvodnenia rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia preto nemá obsahovať bezbrehé preberanie obsahov dôkazných prostriedkov (podaní účastníkov, listín, výpovedí a pod.) ani obširnu transpozíciu (prenesenie) textov z odôvodnenia iných súdnych rozhodnutí, či odbornej právnickej literatúry. Vyváženosť,

stručnosť a jednoduchosť je požiadavkou na obsahovú primeranosť dôvodov rozhodnutia, jeho zrozumiteľnosť a výstižnosť je prejavom originality veci a individualizácie prístupu k nej súdom; len samotná rozsiahlosť nepredurčuje zachovanie účelu odôvodnenia rozhodnutia a nezabezpečuje jeho správnosť.

Účelom odôvodnenia rozhodnutia je logicky, vnútorne kompaktné a neprotirečivo vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Súdy sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musia vypoariadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a ich myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijali. Účelom odôvodnenia rozsudku je predovšetkým preukázať správnosť rozsudku. Odôvodnenie musí byť súčasne i prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu pri vydávaní rozhodnutí v konaní o riadnom alebo mimoriadnom opravnom prostriedku, t.j. musí byť preskúmateľné.

Dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok súdu prvého stupňa (v spojení s dopĺňacím rozsudkom) nespĺňa vyššie uvedené kritéria pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. a preto ho nemožno považovať za preskúmateľný. Odôvodnenie rozsudku predovšetkým nezodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia, jej súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia ale ani ich obsahovej (materiálnej) náplni, čím trpí najmä jeho určitosť (prehľadnosť), zrozumiteľnosť i presvedčivosť, dôsledkom toho je sťažená orientácia v texte, ktorý má 42 strán. Uvedený rozsah odôvodnenia si nevyžiadali okolnosti prípadu alebo charakter konania, ale bol výsledkom nevhodnej transpozície (preberaním) veľkého množstva textu súdom bez jeho individuálneho spracovania a posúdenia, čo však išlo na úkor jasnosti, zrozumiteľnosti a v konečnom dôsledku i presvedčivosti rozhodnutia. Z hľadiska jednotlivých štruktúrovaných častí odôvodnenia (viď body 3/ až 10/ uvedené vyššie) najviac utrpelo zrozumiteľné a určité vyjadrenie otázok vzťahujúcich sa k zistenému skutkovému stavu veci, hodnoteniu dôkazov, zdôvodneniu nevykonania ďalších dôkazov, právnomu výkladu na vec aplikovaných právnych noriem, subsumpcii zisteného skutkového stavu veci pod rozhodnú právnu normu a právne posúdenie veci. Inštruktívne možno poukázať napríklad na spôsob akým súd prvého stupňa jednou vetou zdôvodnil nevykonanie ďalších dôkazov bez toho, aby bolo z dôvodov zrejmé o ktoré dôkazy sa jedná a prečo ich súd nepovažoval za potrebné vykonať („Ostatné vykonané dôkazy nemali právny význam pre rozhodnutie vo veci.“ – viď strana 25 ods. 4 odôvodnenia rozsudku súdu prvého stupňa). Vlastné zistenie skutkového stavu súdom prvého stupňa je ťažko odlišiteľné,

pretože ho súd zastiera v odôvodnení s hodnotením dôkazov alebo so samotným obsahom dôkazných prostriedkov. I keď súd na viacerých miestach cituje z rozhodnutí súdov a ich judikatúry (tuzemskej i zahraničnej), nie je zrejmé, aké konkrétne právne závery v kontexte prejednávaneho prípadu z nej vyvodzuje. Pokiaľ ide o právne posúdenie veci naznačené súdom v bode 37 odôvodnenia, toto je podľa dovolacieho súdu formulované protirečivo a vyznieva zmätočne, čím sa nabudzuje dojem arbitrárneho rozhodovania v tom, že súd u žalovaného 1/ vylučuje exces (vybočenie) a zároveň dospieva k záveru o jeho zodpovednosti ("Podľa názoru súdu však v tomto prípade právne posúdenie tzv. excesu, resp. vybočenie žalovaného 1/ z realizácie činnosti žalovaného 3/ nie je právne možné, a to z dôvodu ... a preto pokiaľ žalovaný 1/ ako minister spravodlivosti následne divákovi „uvádzal dôvod“ pre toto uvoľnenie spôsobom analyzovaným v bodoch 1. až 34, tak bolo výlučne jeho vlastnou vecou, čo divákovi uvedie, a preto aj nesie on sám právnu zodpovednosť za neoprávnený zásah ... "). Súd prvého stupňa dostatočne zrozumiteľne nevysvetľuje ako pristúpil k riešeniu otázky (ne)vybočenia fyzickej osoby z realizácie činnosti právnej osoby za ktorú fyzická osoba koná a zodpovednosťou samotnej právnickej osoby, i keď pritom cituje judikatúru, v ďalšom už nevysvetľuje ako túto konkrétne uplatnil a čo z nej vyhodnotil, teda neuviedol ako uplatnil kritéria pre posúdenie (ne)existencie zodpovednosti fyzickej osoby konajúcej v mene právnickej vo vzťahu k samostatnej zodpovednosti právnickej osoby. Právne posúdenie tejto rozhodnej právnej otázky je z obsahovej (argumentačnej) stránky zaťažené nepreskúmateľnosťou.

Nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu prvého stupňa zakladá v danom prípade vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. na ktorú však neprihliadal ani odvolací súd. Jej dôsledkom je vždy (bez ďalšieho) nie len zrušenie rozhodnutia, ktoré ňou trpí, ale aj ďalších nadväzujúcich rozhodnutí, pretože takto vydané rozhodnutia nemožno považovať za správne.

2. Pokiaľ ide o nemožnosť žalobcu vyjadriť sa k použitiu „nového“ právneho predpisu odvolacím súdom pri posudzovaní vecnej pasívnej legitímácie (§ 213 ods. 2 O.s.p.), dovolací súd vo všeobecnosti poukazuje na to, že hmotnoprávna legitímácia (vecná legitímácia aktívna alebo pasívna) je vyjadrením korelačného vzťahu medzi subjektmi určitého právneho vzťahu zakladajúceho vzájomné práva a povinnosti tak, že určitému právu (oprávneniu) na strane jednej svedčí povinnosť na strane druhej, čo má vecný dopad na výsledok sporu v podobe vydania meritórneho rozhodnutia (porovnaj napr. R 34/1993). Predmetom konania je spor o ochranu osobnosti, ktorý bol žalobcom vymedzený podanou žalobou (konkrétnymi

skutkovými tvrdeniami). Zároveň žalobca výslovne v žalobe označil aj hmotnoprávny vzťah z ktorého odvodzuje uplatnené práva (§ 11 a § 13 Občianskeho zákonníka). Súdny vo svojich rozhodnutiach odlišne riešili otázku vecnej pasívnej legitímácie (viď odôvodnenia rozsudkov). Rozdielnosť uvedených rozsudkov spočíva v tom, že kým súd prvého stupňa za vecne pasívne legitímovaného účastníka posudzovaného hmotnoprávneho vzťahu považoval (len) žalovaného 1/, odvolací súd za vecne pasívneho legitímovaného účastníka považoval (len) štát (žalovaného 2/). Odvolací súd na rozdiel od súdu prvého stupňa otázku vecnej pasívnej legitímácie riešil na základe právnej úpravy zákona č. 575/2001 Z.z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy (§ 4 ods. 1 a § 13), ktorú súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia neuvádza. Z obsahu spisu nevyplýva, aby odvolací súd vyzval účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto (nového, doposiaľ súdom prvého stupňa nepoužitého) ustanovenia vyjadrili.

Odvolací súd má síce právnu možnosť potvrdiť, či zmeniť rozhodnutie súdu prvého stupňa, no zároveň, ak je toho názoru, že je potrebné vec posúdiť inak (z iného právneho dôvodu) a teda podľa ustanovení právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci neboli použité a sú pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, je povinný vyzvať účastníkov konania, aby sa k možnému odlišnému právnemu posúdeniu vyjadrili (§ 213 ods. 2 O.s.p. v znení účinnom od 15. októbra 2008). Tým, že odvolací súd takto nepostupoval, jeho rozhodnutie možno označiť za „prekvapivé“, pri nerešpektovaní zásady dvojinstančnosti občianskeho súdneho konania, v dôsledku čoho bola žalobcovi odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď R 33/2011, Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Cdo 322/2009).

3. I keď sa v dovolaní namieta, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnem posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), v ňom vydaný napadnutý rozsudok nebolo možné v dovolacom konaní podrobiť ďalšiemu prieskumu v dôsledku existencie vady konania v zmysle 237 písm. f/ O.s.p. zakladajúcej jeho zmätočnosť.

4. Vzhľadom na výskyt procesnej vady konania uvedenej v § 237 O.s.p., ktorá zakladá prípustnosť dovolania žalobcu a zároveň aj jeho opodstatnenosť, dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu i rozhodnutie súdu prvého stupňa a v dotknutej

časti vec v rozsahu zrušenia vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b ods. 1, ods. 3 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. júna 2012

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Mgr. Patrícia Špacírová